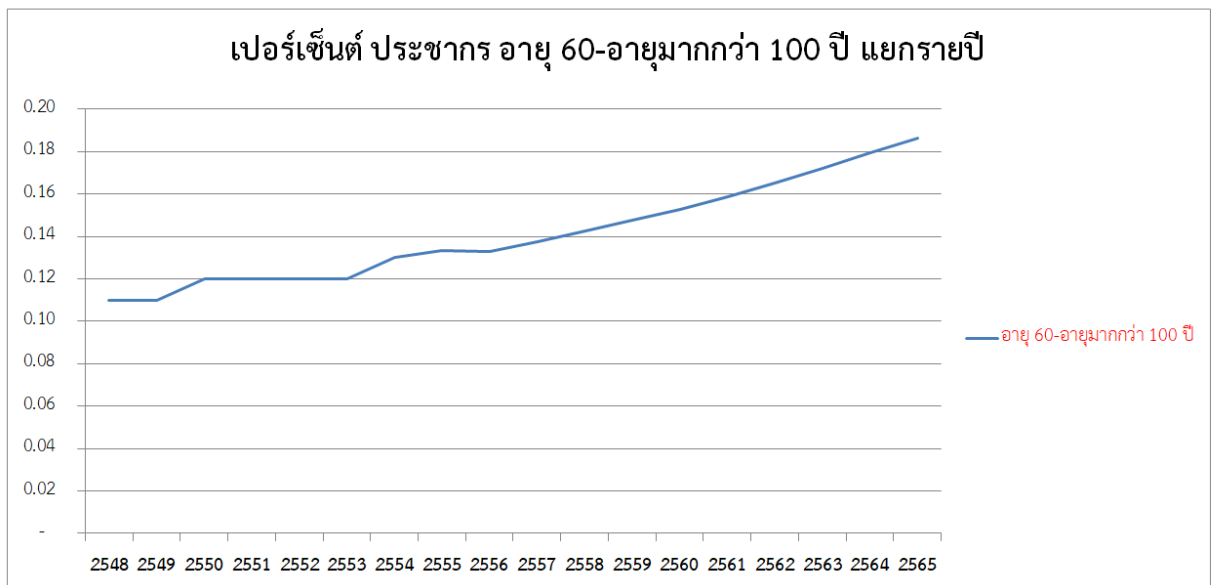

เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการรองรับสังคมสูงวัย

๑. สถานการณ์ผู้สูงอายุในปัจจุบัน

จากคำกล่าวที่ว่า ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัย มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศ ไม่ได้กล่าวเกินจริง ทั้งนี้เมื่อนำข้อมูลสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร รายเดือน จากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง โดยนำข้อมูลจำนวนประชากรที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป มาเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ – ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (ปัจจุบัน) สามารถ นำมาแสดงเป็นกราฟ ได้ดังรูปที่ ๑ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญของประชากรในกลุ่มนี้

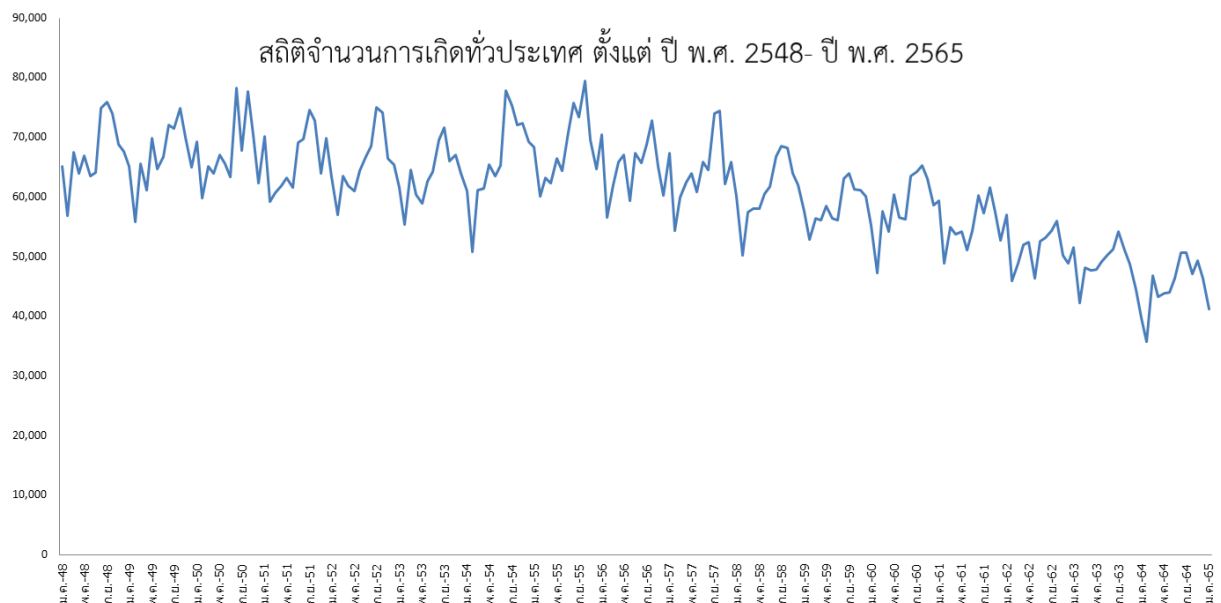
ข้อมูลอ้างอิงจากเว็บไซต์ <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>

สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร(รายเดือน) สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

รูปที่ ๑ แนวโน้มประชากรอายุ ๖๐ ปี จนถึงอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี พ.ศ.๒๕๔๘ -๒๕๖๕

ที่มาข้อมูลสถิติจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>

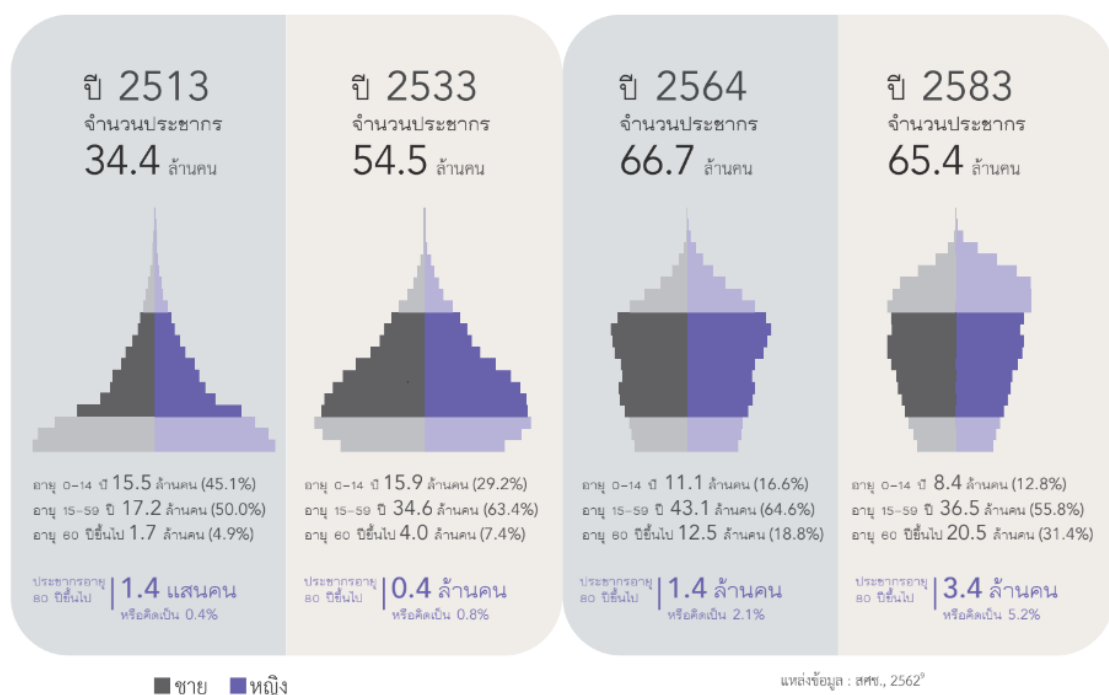
นอกจากนั้น หากเมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติจำนวนการเกิดทั่วประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - พ.ศ. ๒๕๖๕ มาแสดงเป็นกราฟ ดังรูปที่ ๒ จะเห็นได้ชัดเจนว่า มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ

รูปที่ ๒ แนวโน้มอัตราการเกิด ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ - พ.ศ. ๒๕๖๕

ที่มาข้อมูลสถิติจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/view>

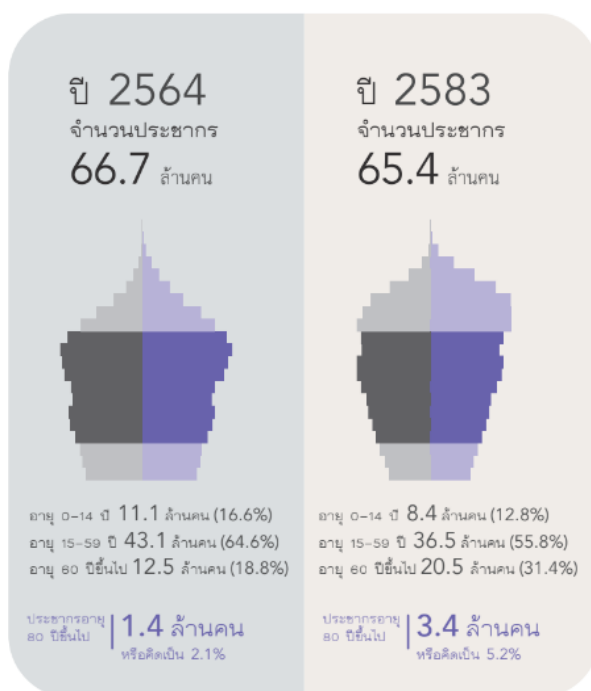
สาเหตุสำคัญเนื่องมาจาก ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ ที่ทำให้ประชากรไทยมีอายุยืนยาวมากขึ้นกว่าอดีต โดยจากสถานการณ์ดังกล่าว อาจคาดการณ์ได้ว่า ในประเทศไทย จะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aging Society) ในปี พ.ศ. ๒๕๘๓ ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุไทยจะเพิ่มจาก ๑๒.๕ ล้านคน ในปี ๒๕๖๔ เป็น ๒๐.๕ ล้านคน ในปี ๒๕๘๓ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ ของประชากรทั้งหมด ดังแสดงในรูปที่ ๓ จากรูปแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนของสัดส่วนประชากรไทยในวัยต่างๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ – พ.ศ. ๒๕๘๓

รูปที่ ๓ สัดส่วนประชากรไทยในช่วงอายุต่างๆ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๓ – พ.ศ. ๒๕๘๓

ที่มาข้อมูล เอกสารสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.๒๕๖๔

จากการคาดการณ์ในปี ๒๕๘๓ ประชากรไทยจะมีจำนวนลดลงจาก ๖๖.๕ ล้านคน เหลือ ๖๕.๔ ล้านคน ประชากรเยาว์วัย (๐-๑๔ ปี) จะมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๑๖.๙ เหลือร้อยละ ๑๒.๘ ประชากรวัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี) ลดลงจากร้อยละ ๖๕.๐ เหลือร้อยละ ๕๕.๘ อัตราผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๘.๘ ในปี ๒๕๖๔ เป็นร้อยละ ๓๑.๔ ในปี ๒๕๘๓ จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจาก ๑๒.๐ ล้านคน เป็น ๒๐.๕ ล้านคน ดังรูปที่ ๔

รูปที่ ๔ สัดส่วนประชากรไทยในช่วงอายุต่างๆ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๔ – พ.ศ. ๒๕๘๓

และในอีกประมาณ ๕๐ ปีข้างหน้า หรือในปี ๒๖๑๕ ถ้าประเทศไทยปล่อยให้ภาวะเจริญพันธุ์ลดลงต่อไปตามแนวโน้มของการลดลงในอดีตที่ผ่านมา จนลดลงเหลือผู้หญิงคนหนึ่งมีลูกเฉลี่ยเพียงประมาณ ๑.๒ (หรือต่ำไป กว่านั้น) ประชากรไทยจะมีจำนวนลดลงจนเหลือ ๕๒ ล้านคน ประชากรเยาว์วัย (๐-๑๔ ปี) จะมีสัดส่วน ลดลงจากร้อยละ ๑๖.๖ เป็นร้อยละ ๑๐.๗ ประชากรวัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี) ลดลงจากร้อยละ ๖๔.๖ เป็น ร้อยละ ๔๗.๙ อัตราผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๘.๘ ในปี ๒๕๖๔ เป็นร้อยละ ๔๑.๙ ในปี ๒๖๑๕

จากสถานการณ์นี้ ทั้งหน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานราชการ ภาควิชาการ ภาคสังคม ต่างตื่นตัวในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงวัย ทั้งพยายามพัฒนา และผลักดันให้เกิดนโยบาย มาตรการทุกๆด้าน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย และให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยอย่างยั่งยืน

๒. แผนปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลของแผนปฏิบัติการพบว่าทางภาครัฐมีแนวทางในการดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจด้านสังคมผู้สูงอายุ โดยมี แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๘๐) กรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นแผนหลักในการดำเนินการ โดยมีการกำหนดแผนงานโครงการระยะ ๕ ปี แรกไว้เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป โดยแบ่งเป็น ๔ แผนปฏิบัติการย่อย

- แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๑ เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ มี ๕ มาตรการ ๑๔ แนวปฏิบัติ ๑๑ หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง
- แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๒ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มี ๔ มาตรการ ๑๒ แนวปฏิบัติ ๑๓ หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง
- แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๓ ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ มี ๘ มาตรการ ๑๔ แนวปฏิบัติ ๒๒ หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง
- แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๔ เพิ่มศักยภาพการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย มี ๔ มาตรการ ๖ แนวปฏิบัติ ๗ หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ ได้มีการจัดทำแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยแบ่งเป็น ๕ แนวทาง ๒๐ โครงการ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๔ หน่วยงาน

๓ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

จากแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ พบว่ามีการกล่าวถึงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ที่กล่าวถึงเป้าหมายให้ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส โดยมีการระบุแนวทางให้ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เช่น มีระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การวิเคราะห์การจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการพัฒนานโยบายและการให้บริการภาครัฐ มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้สามารถติดต่อราชการได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เสียค่าใช้จ่ายน้อย และตรวจสอบได้

๔ เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

๔.๑ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อสังคมผู้สูงอายุ (Big Data for elderly)

ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ หรือ Big Data ช่วยให้นำข้อมูลต่าง ๆ บนโลกออนไลน์มารวบรวม เก็บเป็นข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (Data Analytics) เพื่อทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมอันเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้งานในอนาคต เช่น บันทึกประวัติสุขภาพของผู้สูงอายุ ตารางนัดหมายเพื่อพบแพทย์ ระยะเวลาการ

1 รับประทานยา ข้อมูลการเคลื่อนไหวตรวจดูการออกกำลังกาย หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เป็นต้น
2 ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างมากในการช่วยให้ได้ศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ผ่าน
3 ทางการใช้เทคโนโลยีของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence, AI) เพื่อหาทางป้องกันหรือแก้ปัญหาที่
4 อาจเกิดขึ้นในอนาคต

5 ๔.๒ อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งและเซ็นเซอร์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ

6 ปัจจุบันเทคโนโลยีเซ็นเซอร์ตรวจจับ (Sensor) มีการพัฒนาไปมาก ไม่ว่าจะเป็น ตรวจจับการเคลื่อนไหว
7 ตรวจจับความร้อนจากร่างกาย หรือ แม้กระทั่งการใช้กล้องก็ตาม ได้ถูกนำมาติดตั้งใช้งาน เพื่อใช้ตรวจจับว่ามี
8 คนอยู่ในสถานที่นั้น ๆ หรือไม่ เทคโนโลยีเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้สูงอายุในเชิงสินค้าด้านความ
9ปลอดภัย อาทิ เช่น อุปกรณ์เซ็นเซอร์ตรวจจับเคลื่อนไหวของมนุษย์ติดตั้งในห้องน้ำเพื่อตรวจสอบความ
10 เรียบร้อยและความปลอดภัยระหว่างการเข้าห้องน้ำ เทคโนโลยีเซ็นเซอร์ปิด-เปิดไฟอัตโนมัติ เพื่ออำนวยความสะดวก
11 สะดวกให้แก่ผู้สูงอายุไม่ต้องลุกขึ้นบ่อย ๆ เพื่อปิดหรือเปิดไฟภายในห้อง หรือถูกพัฒนาเป็นอุปกรณ์บนอ่างน้ำ
12 และเตาอบที่สามารถปิดแบบอัตโนมัติเมื่อไม่มีคนอยู่ในห้องเมื่อนำเซ็นเซอร์เหล่านี้มาผนวกเข้ากับเทคโนโลยี
13 อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things, IoT) ซึ่งเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย ย่อมส่งผลให้เกิดระบบ
14 อัตโนมัติแบบฉลาดคิดอยู่ภายในบ้าน ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น การใช้ปิดเปิด
15 อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านผ่านโทรศัพท์มือถือ การสั่งงานด้วยเสียง การขอความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน
16 หรือ ทำการสื่อสารไปยังลูกหลานที่ทำงานอยู่ภายนอกบ้าน เป็นต้น

17 ๔.๓ การติดตามตำแหน่งด้วยจีพีเอส (GPS Location Tracking) เพื่อผู้สูงอายุ

18 เทคโนโลยี GPS ที่จะช่วยในการระบุตำแหน่ง หรือ นำทางผู้สูงอายุกลับบ้านได้อย่างถูกต้อง มี
19 ประโยชน์มากสำหรับผู้สูงอายุที่มีอาการหลงลืม หรือ เป็นโรคอัลไซเมอร์ เทคโนโลยีนี้ยังสามารถช่วยให้คนใน
20 ครอบครัวตามหาคนเหล่านั้นได้โดยการติดตั้งอุปกรณ์ที่มีเครื่องรับ GPS ติดตั้งอยู่ภายใน เช่น นาฬิกาข้อมือ
21 สร้อยคอ หรือ ฝังอยู่ในรองเท้าสวมใส่ และยังมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นเอาไว้ด้วย เช่น ชื่อ ที่อยู่ บุคคล
22 ที่เป็นญาติ เป็นต้น เมื่อนำเทคโนโลยี GPS มาผนวกเข้ากับระบบแผนที่แบบดิจิทัล ก็จะทำให้ผู้ใช้งานทราบว่า
23 ตนเองอยู่ที่ใด และจะเดินทางกลับบ้านได้อย่างไร เมื่อใช้งานร่วมกับข่ายการสื่อสารเช่นระบบ 5G ก็จะทำให้
24 ญาติสามารถระบุตำแหน่งได้ว่าผู้สูงอายุอยู่ที่ใด และสามารถเดินทางไปรับตัวกลับบ้านได้อย่างปลอดภัย

25 ๔.๔ สื่อสังคมออนไลน์และอุปกรณ์เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

26 การไม่ค่อยได้มีโอกาสนับปะผู้คน หรือพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้สูงอายุท่านอื่นๆ
27 ความรู้สึกโดดเดี่ยว ปราศจากลูกหลานคอยเป็นเพื่อน ทำให้เกิดความเหงา เศร้าสร้อยและอาจทำให้สุขภาพจิต
28 และสุขภาพกายอ่อนแอลงได้ ฉะนั้นการได้พบปะพูดคุยกับผู้คนย่อมช่วยสร้างความสุขและมีสุขภาพที่ดีขึ้นได้
29 เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์นี้สามารถตอบสนองและแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ช่วยเยียวยาจิตใจของ
30 ผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ตัวอย่างเทคโนโลยีเหล่านี้ได้แก่ โปรแกรมพูดคุยออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก ย่อมช่วยให้

1 ผู้สูงอายุสามารถพูดคุยกับผู้สูงอายุท่านอื่น ๆ ได้ และยังสามารถพูดคุยและเห็นภาพลูกหลานได้อย่างง่าย ๆ
2 หรือ การดูวิดีโอจาก youtube นอกจากจะช่วยเหลือแล้ว ยังได้สาระประโยชน์ต่าง ๆ อีกด้วย เช่น วิธีการ
3 ทำกับข้าว การปลูกพืชผักสวนครัว การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

4 นอกจากนี้ ผู้สูงอายวย่อมมีอุปสรรคในการเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ อันเป็นการเปิดหูเปิด
5 ตา รับรู้สภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ทำให้มองเห็นสภาพแวดล้อมเดิม ๆ อยู่ทุกวัน การนำเทคโนโลยีที่สามารถจำลอง
6 ภาพเสมือนจริงมาใช้งาน เช่น VR/AR/MR ย่อมทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าได้ออกไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ย่อม
7 ทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นด้วย เพราะได้เห็นสภาพแวดล้อมแตกต่างออกไปจากเดิม

8 ๔.๕ หุ่นยนต์บริการสำหรับผู้สูงอายุ

9 เทคโนโลยีหุ่นยนต์เพื่องานบริการ (Service Robot) เริ่มใช้งานกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น แม้ว่า
10 ปัจจุบันอาจจะยังติดปัญหาเรื่องของราคาที่ยังคงสูงอยู่บ้าง ซึ่งอนาคตอันใกล้แนวโน้มราคาน่าจะถูกลง
11 เนื่องจากมีการผลิตที่เพิ่มมากขึ้นในเชิงอุตสาหกรรมเพื่อการพาณิชย์ รวมทั้งเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เป็นที่
12 ยอมรับในด้านความปลอดภัยและคุณภาพที่เพิ่มขึ้น

13 เมื่อผนวกเข้ากับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มขึ้นเป็นอย่าง
14 มาก อีกไม่นานเราจะได้เห็นหุ่นยนต์เพื่อดูแลผู้สูงอายุใช้งานกันอย่างแพร่หลาย อาทิเช่น หุ่นยนต์เพื่อการอุ้ม
15 หุ่นยนต์ประคองการเดิน หุ่นยนต์ที่เป็นเพื่อนเล่นให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน หุ่นยนต์ที่สามารถร่วมทำ
16 กิจกรรมกับผู้สูงอายุ หุ่นยนต์พาไปพบแพทย์ แจ้งเตือนการรับประทานยา หรือ ตารางการทากายภาพบำบัด
17 และออกกำลังกาย เป็นต้น

18 ๕. แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลของภาครัฐและเอกชน

19 ตารางที่ ๑ แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มดิจิทัล สำหรับสังคมสูงวัย

มิติด้านเศรษฐกิจ	มิติด้าน สภาพแวดล้อม	มิติด้านสุขภาพ	มิติด้านสังคม
แอปพลิเคชัน กองทุน การออมแห่งชาติ	หลักสูตรออนไลน์ การดูแลผู้สูงอายุขั้น เบื้องต้น จำนวน ๑๘ ชั่วโมง E-Learning	แพลตฟอร์มแผนส่งเสริม สุขภาพดีชะลอชรา ชีววัย ยาว (Wellness Plan)	DOP Center ศูนย์ ข้อมูลกลางผู้สูงอายุ
กลุ่มไลน์บริการงาน ผู้สูงอายุ	Big Launcher	แอปพลิเคชันสมุดบันทึก สุขภาพผู้สูง อายุ (Blue Book Application)	โมบายแอปพลิเคชัน "Gold by Dop"
แพลตฟอร์มส่งเสริม การสร้างอาชีพ สร้าง รายได้ ผู้สูงวัย		โปรแกรมขึ้นทะเบียน ผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager), ผู้ดูแล	เว็บไซต์กรมกิจการ ผู้สูงอายุ

มิติด้านเศรษฐกิจ	มิติด้านสภาพแวดล้อม	มิติด้านสุขภาพ	มิติด้านสังคม
		ผู้สูงอายุ (Caregiver) และจัดทำแผนการดูแลรายบุคคล (Care Plan) (โปรแกรม ๓C)	
ระบบสนับสนุนโครงการของกองทุนผู้สูงอายุ		Application FunD	Line OA สูงวัยไปพร้อมกัน
ระบบการให้บริการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพของกองทุนผู้สูงอายุ		Food๔ Health โปรแกรมโภชนาการอัจฉริยะ	Line official โปรแกรมสร้างสุข ๕ มิติ สำหรับผู้สูงอายุ
แอปพลิเคชัน DLA		Line Group ชื่อ “กลุ่มอบรมสมองเสื่อมรุ่นที่ ๒”	แพลตฟอร์ม retro ok
		ระบบ Aging Health data (เป็นระบบที่ใช้งานโดยบุคลากรในสถานบริการสุขภาพ) โปรแกรม Health Data Center (HDC) กระทรวงสาธารณสุข	แพลตฟอร์มส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงวัย
		Siriraj Active Aging Care Model	สูงวัย Fighting
		Alzheimer Disease	
		ดูแล	
Nirun - Elderly Care Management System			
		See Doctor Now	
	Magnifying Glass With Light		
	แอปเตือนกินยา		

มิติด้านเศรษฐกิจ	มิติด้าน สภาพแวดล้อม	มิติด้านสุขภาพ	มิติด้านสังคม
		สุขสูงวัย	

จากตารางที่ ๑ พบว่าเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล สำหรับสังคมสูงวัย นั้นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่มิติด้านสุขภาพ รองลงมาเป็นมิติทางด้านสังคม ถัดมาเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจ และ ที่น้อยที่สุดเป็นมิติทางด้านสภาพแวดล้อม โดยที่ เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลส่วนใหญ่ถูกสร้างจากหน่วยงานภาครัฐ โดยมีกรมกิจการผู้สูงอายุ และ กรมอนามัย ที่มีการจัดทำแพลตฟอร์มดิจิทัล ในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ เป็นหลัก เมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่นๆ

๖. สถานภาพการใช้งานเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลของกลุ่มผู้สูงอายุ

ปัจจุบันเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน ยูทูบ ไลน์ และอื่นๆ กำลังเป็นที่นิยมและมีการใช้งานอย่างแพร่หลายในด้านการสื่อสาร การเงิน ความบันเทิง และอื่นๆ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการสำรวจการใช้งานเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ช่วงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๙๖ ราย ในพื้นที่เขตหนองจอก อ้างอิงจากเอกสารแผนปฏิบัติการดิจิทัลกรมกิจการผู้สูงอายุ ระยะ ๖ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๐) พบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้งานอินเทอร์เน็ต มีการศึกษาระดับประถม ๔๔.๒% ระดับมัธยม ๒๐.๒% ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ๑๐.๑% และระดับปริญญาตรี ๒๒.๒% โดยที่ สามารถใช้งานได้ด้วยตัวเอง ๖๒.๖% ให้บุคคลอื่นช่วยเหลือ ๒๕.๕% และไม่ใช้งาน ๑๑.๙%

๗. ประเด็นปัญหา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการดำเนินการและการบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมสูงวัย ดังต่อไปนี้

๗.๑ ความสามารถในการใช้งานและการรู้เท่าทันภัยจากเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุอยู่ในระดับต่ำ จากข้อมูลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถม และมีปัญหาในการใช้งานด้วยตัวเอง ต้องให้ผู้อื่น หรือบุตรหลาน ช่วยในการใช้งานทั้งเรื่องการสมัครสมาชิก และการเข้าใช้งานบนแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ นอกจากนั้น ในด้านความปลอดภัยต่อทรัพย์สิน พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงและเป็นเป้าหมายต่อการถูกหลอกลวงจากโลกออนไลน์ได้ง่าย ทั้งจากเรื่องโรแมนซ์สแคม (Romance Scam) และ แก๊งค์คอลเซนเตอร์ (Call Center) ซึ่งเกิดการหลอกลวง และสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

๗.๒ การติดตามการดำเนินการบูรณาการที่ขาดประสิทธิภาพ

จากการทบทวนแผนการดำเนินการด้านผู้สูงอายุ พบว่า แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ นั้นมีการขับเคลื่อนใน ๔ มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสภาพแวดล้อม มิติด้านสุขภาพ และมิติด้านสังคม โดยแบ่งเป็น ๔ แผนปฏิบัติการย่อย ๒๑ มาตรการ ๔๖ แนวปฏิบัติและมีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องมากกว่า ๒๐ หน่วยงาน และแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดย

แบ่งเป็น ๕ แนวทาง ๒๐ โครงการ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๔ หน่วยงาน จะเห็นได้ว่า ในการบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมสูงวัย กรมกิจการผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนหลัก ควรจะต้องติดตามได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการหรือไม่ รวมทั้งควรจะต้องรับทราบผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติหลังจากดำเนินการไปแล้ว ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวจะทำให้กรมกิจการผู้สูงอายุ สามารถมองเห็นภาพรวมของแผนปฏิบัติการว่าได้ดำเนินการเรื่องใดไปแล้ว และเรื่องใดยังไม่ได้ดำเนินการ รวมถึงผลลัพธ์ของการดำเนินการโครงการตามแผนปฏิบัติการว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ในอีกด้านหนึ่งเพื่อให้การบูรณาการมีประสิทธิภาพหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรจะต้องสามารถรับรู้ผลลัพธ์ของโครงการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการจัดทำโครงการในอนาคตต่อไป

๗.๓ ขาดการบูรณาการในการประชาสัมพันธ์โครงการที่ภาครัฐได้จัดทำขึ้น

จากแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ และแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ มีโครงการเป็นจำนวนมากกว่า ๕๐ โครงการ จะเห็นได้ว่า ประชาชนทั่วไปและผู้สูงอายุควรจะต้องรับรู้เพื่อเป็นประโยชน์กับตัวเอง แต่เนื่องจากว่าแผนงานโครงการต่างๆ นั้น จะถูกจัดทำภายใต้หน่วยงานที่แตกต่างกัน ดังนั้นในด้านการรับรู้ของประชาชนจึงเป็นเรื่องที่ยากในการรับรู้โครงการของภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เนื่องจากไม่มีการบูรณาการของหน่วยงานในการทำประชาสัมพันธ์

๗.๔ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานยังขาดประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ทั้ง ๔ มิติ พบว่า มีหน่วยงานที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ด้านต่างๆ มีตัวอย่างดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ ตัวอย่างหน่วยงานที่มีข้อมูลผู้สูงอายุ

มิติการขับเคลื่อน	ตัวอย่างหน่วยงานที่มีข้อมูลผู้สูงอายุ
ด้านเศรษฐกิจ	กรมการจัดหางาน กรมกิจการผู้สูงอายุ กองทุนการออมแห่งชาติ กองทุนผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
ด้านสภาพแวดล้อม	กรมกิจการผู้สูงอายุ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ด้านสุขภาพ	กรมอนามัย กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยมหิดล กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ด้านสังคม	กรมกิจการผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

พบว่ายังไม่มีการจัดทำมาตรฐานข้อมูล ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดนิยาม รูปแบบ คุณภาพ การจัดการและแลกเปลี่ยนข้อมูล ขาดมาตรฐานกลางด้านเทคนิคในการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

1 ทำให้ข้อมูลจากแต่ละหน่วยงานไม่สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ทันที ต้องใช้ทรัพยากร และเวลามากในการแปลง
2 หรือปรับแต่งข้อมูล ทำให้การนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ทำได้ยาก ดังนั้นจะเป็นประโยชน์ ถ้าหน่วยงานต่างๆ
3 สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนการ
4 ดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

5 **๗.๕ การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุโดยใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลยังขาด** 6 **ทิศทางและความต่อเนื่อง**

7 จากเอกสาร มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน ๔ มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ
8 และสังคม) ของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้มีข้อคิดเห็นว่า สถานการณ์สังคมสูงวัย
9 ของประเทศไทย มีความจำเป็น ที่ต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรการรองรับ
10 สังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนในทุกมิติ อย่างไรก็ตามจากการทบทวนเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการประยุกต์ใช้กับ
11 ผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็น เรื่อง Bigdata IoT AI AR/VR
12 Robot สำหรับประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อยมาก และส่วนใหญ่เป็นเทคโนโลยีที่นำเข้าจากต่างประเทศซึ่งมี
13 ราคาสูงซึ่งทำให้การประยุกต์ใช้งานในประเทศไทยทำได้ยาก นอกจากนั้น จากข้อมูลที่สำรวจพบว่า ในมิติ
14 ทางด้านสภาพแวดล้อม มีการจัดใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลสนับสนุน ค่อนข้างน้อยเช่นกัน

15 **๘. ข้อเสนอแนะ**

16 **๘.๑ การยกระดับความสามารถในการใช้งาน และการตระหนักถึงภัยคุกคามจาก** 17 **เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล ของผู้สูงอายุ**

18 จากประเด็นปัญหาข้อที่ ๑ ควรจะต้องมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีระดับความสามารถการใช้งาน
19 และการตระหนักถึงภัยคุกคามที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล ที่สูงขึ้น เพื่อให้
20 ผู้สูงอายุ สามารถเข้าใช้งานเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ด้วยตัวเอง เพื่อลดการพึ่งพาจากบุคคล
21 อื่น และมีความรู้ในการป้องกันทรัพย์สินจากภัยคุกคาม หรือมีงานอาชีพที่แฝงเข้ามาบนเทคโนโลยีและ
22 แพลตฟอร์มดิจิทัล

23 **หน่วยงานรับผิดชอบหลัก :** กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงกระทรวงเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ
24 **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

25 **๘.๒ การใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ**

26 จากประเด็นปัญหาข้อที่ ๒ ควรจะมีการการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ โดย
27 อาจจะเป็นการจัดทำแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ เป็นศูนย์กลาง
28 ในการติดตามการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังสามารถเป็นศูนย์กลางข้อมูลเพื่อให้
29 ประชาชนรับรู้ข้อมูลโครงการต่างๆ รวมถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งหมด ทำให้หน่วยงานหลักที่
30

1 ขับเคลื่อนสามารถติดตามและวัดผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ รวมถึงประชาชนสามารถรับรู้
2 โครงการภาครัฐทั้งหมดที่เกี่ยวข้องได้
3 **หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมกิจการผู้สูงอายุ**

4 **๘.๓ การบูรณาการด้านการประชาสัมพันธ์ โครงการที่หน่วยงานต่างๆ ขับเคลื่อน ให้เกิดการรับรู้**
5 **อย่างกว้างขวาง**

6 จากประเด็นปัญหาข้อที่ ๓ ควรจะต้องมีการสร้างความรับรู้ให้กับประชาชน โดยการบูรณาการด้าน
7 การประชาสัมพันธ์ ของโครงการทั้งหมดจากหน่วยงานต่างๆ โดยอาจจะทำผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อ
8 โทรทัศน์ สื่อวิทยุ และที่สำคัญที่สุดคือ **สื่อสังคมออนไลน์** ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่าง
9 กว้างขวางและมีต้นทุนต่ำ นอกจากนั้นยังสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นศูนย์กลางข้อมูลการติดต่อสอบถาม
10 และให้คำแนะนำกับประชาชนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

11 **หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมกิจการผู้สูงอายุ และกรมประชาสัมพันธ์**

12 **๘.๔ การแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้สูงวัยเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ**

13 จากประเด็นปัญหาข้อที่ ๔ ควรจะต้องมี การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูง
14 วัยอย่างเป็นระบบและครบถ้วน เพื่อการวิเคราะห์ วางแผน ในจัดทำโครงการต่างๆ รวมถึงการบูรณาการอย่าง
15 มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึง **ควรจะมี**
16 **การจัดทำแนวทางและมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูล** รวมถึงการบริหารจัดการชุดข้อมูลและ
17 การใช้ชุดข้อมูล อย่างมีธรรมาภิบาล เพื่อลดความหลากหลายของวิธีการปฏิบัติ ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล ลด
18 ความยุ่งยากในการบริหารจัดการ และสนับสนุนให้ข้อมูลมีคุณภาพ ซึ่งทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถ
19 แลกเปลี่ยนข้อมูลกันและนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

20 **หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)**

21 **๘.๕ การส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมเพื่อสังคมสูงวัยโดยบูรณาการองค์ความรู้**

22 จากประเด็นปัญหาข้อที่ ๕ ควรมีการส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุโดยเทคโนโลยีและ
23 แพลตฟอร์มดิจิทัล มีจุดประสงค์เพื่อทำให้เกิดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ โดยใช้เทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์ม
24 ดิจิทัล เช่น Big data, AI, IoT, GPS tracking, Social Media, VR และ Robot เป็นต้น และมีราคา
25 เหมาะสมสำหรับคนไทยมาสนับสนุนการดำเนินการทางด้านสังคมสูงวัย อย่างไรก็ตาม การจัดทำนวัตกรรม
26 ด้านสังคมสูงวัย ประกอบด้วยองค์ความรู้ในหลายด้าน ดังนั้นจึงควรมีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ
27 เช่น หน่วยงานทางการแพทย์ หน่วยงานวิจัยและพัฒนา รวมถึงภาคเอกชน โดยมีการกำหนดทิศทางอย่าง
28 ชัดเจนในการจัดทำนวัตกรรมสำหรับผู้สูงวัย ตามมิติในการขับเคลื่อนทั้ง ๔ ด้าน รวมถึงควรส่งเสริมให้เกิดการ
29 พัฒนาหรือประยุกต์เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลมาสนับสนุนการขับเคลื่อนในมิติของสภาพแวดล้อมให้
30 มากขึ้น

- 1 **หน่วยงานรับผิดชอบ :** สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (องค์กรมหาชน) , ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ
- 2 คอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC),กรมการแพทย์,กรมอนามัย,สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ
- 3 สังคมแห่งชาติ (สศช.),องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, กรุงเทพมหานคร, เมืองพัทยา
- 4 **๙. ประเด็นเพื่อพิจารณาของสมาชิกผู้สูงอายุระดับชาติรองรับสังคมสูงวัย ปี ๒๕๖๖**
- 5 ขอให้สมาชิกผู้สูงอายุระดับชาติรองรับสังคมสูงวัย ปี ๒๕๖๖ พิจารณาเอกสาร ร่างมติ ๓ การใช้เทคโนโลยี
- 6 และแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ สำหรับสังคมสูงวัย